

KIS-LENGYELORSZÁG

SZERELEM KRAKKÓBAN

ÍRTA ÉS FÉNYKÉPEZTE: DOMBÓ SZABOLCS

Ha egy városnak lehet neme, akkor véleményem szerint Krakkó – férfias hangzású neve ellenére – nő. Romantikus, elbűvölő, kissé titokzatos, különben pedig roppant szórakoztató. Persze elképzelhető, hogy egy nő pont ezen tulajdonságok alapján férfinak titulálná Lengyelország egykori történelmi fővárosát. Így vagy úgy, abban mind a két nem képviselői egyetértenek, hogy Krakkó szerelem. De legalábbis életre szóló élmény.

A dél-lengyelországi város a Małopolska vajdaság területén található, ami szó szerinti fordításban Kis-Lengyelországot jelent. A fővárosunktól való távolság mindössze 400 kilométer, épp ezért kedvelt célpontja a hosszú hétvégézni külföldön szerető honfitársainknak. Nemcsak nekik: ez a kulturális, történelmi és vallási szempontból is jelentős város a turisták leglátogatottabb célpontja az országban. Aki már járt itt, érti, miért. És aki már járt itt, többnyire visszavágyik. Érthető tehát az izgalom, amely elfogott, amikor felmerült a visszatérés lehetősége.

Nemcsak teret, de időt is átlépünk, ahogy magunk mögött hagyva a nyüzsgő nagyvárosok mindennapjait élő Krakkót, keresztezve az egykori középkori városfal helyén ültetett fasort, a Plantyt, megközelítjük az óvárost. Felejtsük el a tömegközlekedést, rádiózzuk ki az üzleti megbeszéléseket, egyszerűen töröljük a memóriánkból a hétköznapijainkat – ez egy másik vetület. Ebben a dimenzióban nagyon lustán hajtják előre az idő kerekét, vagy szinte sehogy. Ezt a tézist látszanak igazolni az évszázadok óta itt álló épületek, többek között az 1364-ben alapított Jagelló Tudományegyetem, vagy a hatalmas Rynek Główny – a középkori főtér – közepét elfoglaló Postócsarnok, amelynek történelme a 12. századig nyúlik vissza. Kukkantunk csak be ezekbe a régi épületekbe, másszuk meg a tornyokat, hogy madárperspektívából tekintsünk a városra, és érezni fogjuk, ahogy egyre

jobban magával ragad a lelkesedés. Kétlem, hogy van bárki, akit ezen a fronton nem lehetne megfogni, de amennyiben mégis, hát Krakkó gondoskodik arról, hogy a téren és az azt övező utcákban kielégíthessük modernkori vágyainkat is – a rengeteg kávézó, étterem és az éjszakai szórakozóhelyek sokasága várja az idelátogatókat. Ennek persze egyenes következménye – de ha jobban megvizsgáljuk az ok-okozati összefüggéseket, az eredője – az embermennyiség. Így hát személyes tapasztalatomra támaszkodva bátorodom javasolni, hogy otlétünk során legalább egyszer mondjunk le az esti kicsapongásról, és másnap egy korai kelést követően még az emberáradat előtt tegyük tiszteltünket a főtéren. Megéri. Én magam is ezt tettem, és így lehetőségem nyílt egy kicsit elmélázni a több száz éves épületmatuzsálemek között. Ha már mindent tudunk Európa legnagyobb középkori főtérről és

Képek szemben: Tue dionsed ercin et aut adit do exer sisim atis nim

Fent: Tue dionsed ercin et aut adit do exer sisim atis nim in it lu ptate

környékéről, sőt még a Visztula folyó szinte szabályos derékszögű kanyarulata fölül emelkedő Wawelbe, a királyi palotába is felsétáltunk – ahol természetesen további szajtátásra készített látványosságok sokaságát vettük szemügyre és zártuk a szívünkbe, valamint fényképezőink memóriakártyáira –, akkor átnézhetünk a Kazimierz városrészbe, amit a köznyelv egyszerűen zsidónegyednek hív. Ezt a kerületet egykoron önálló városként építtette Nagy Kázmér király. Látogatásunk célpontjaként 15–16. századi zsinagógákat, vagy a föld alatti kriptáiban lengyel hírességek földi maradványait őrző sziklán fekvő templomot jelölhetjük meg. Ha esetleg a gyomrunkat féltenénk, jelzem, hogy a kulináris élvezetet nyújtó éttermekből és a jóleső beszélgetések helyszínét adó kávézókból itt sincs hiány. De váltsunk most léptéket, mert elemi hibát követnénk el, ha időnk ugyan lenne, mégis leragadnánk Krakónál. Amennyiben ütemtervünk is engedi, feltétlenül kalandozzunk még a vajdaságban. A Gyűrűk Ura-rajongóknak egyenesen kötelező program „Mória bányáinak”, vagyis a wieliczka-i sóbánya megtekintése. Amit lehet a felszínen, lehet odalent is. Képeslap feladása vagy emléktárgyak vásárlása 125 méter mélyen? Nem probléma. Melegkonyhai étkezés? Kérem alássan. Esetleg sportolás a föld alatt? Mi sem természetesebb – jobban mondva egészségesebb. A csaknem

ezeréves, UNESCO-listán szereplő bányarendszer teljes hosszának – ami nagyjából 240 kilométert jelent – csak egy százalékát, tehát nagyjából két kilométert lehet bejárni a normál látogatások alkalmával. A legrégebbi tárna a 13. század közepéről származik, de a nagyüzemi kitermelés beindítása is az 1280-as évekre tehető. Onnantól kezdve egészen 1996-ig tartottak a bányászati operációk. A csarnokok között járva egyik ámulatból estem a másikba. Az egyes csarnokok mérete volt az első, ami az emberi teljesítmény és a természetet legyőzni akarása kapcsán gondolkodóba ejtett. Aztán jöttek a dekorációk. A bányavájárai nemcsak a kitermelés miatt használták szerszámaikat, hanem művészi ambícióiknak is teret engedtek. Szobrok, faliképek tucatjait faragták ki – sejtésem szerint nem munkaidőben. Van itt életnagyságú II. János Pál pápa, egy hatszereplős jelenet arról, ahogy Árpád-házi Kingának átadják elveszettnek hitt gyűrűjét, vagy például Da Vinci Utolsó vacsora című festményének sóreprodukciója, hogy csak azokat az alkotásokat említsem, amelyek a legtöbb látogatóra maradandó benyomást gyakorolnak. Sőt a föld felszíne alatt 101 méter mélyen található Szent Kinga-kápolna teljes padlózata is kétkézi munkával készült faragás. A pontot az i-re a monumentális csillárok teszik fel, amelyek minden egyes gyöngye a sókristályfaragás legmagasabb mesteri fokát

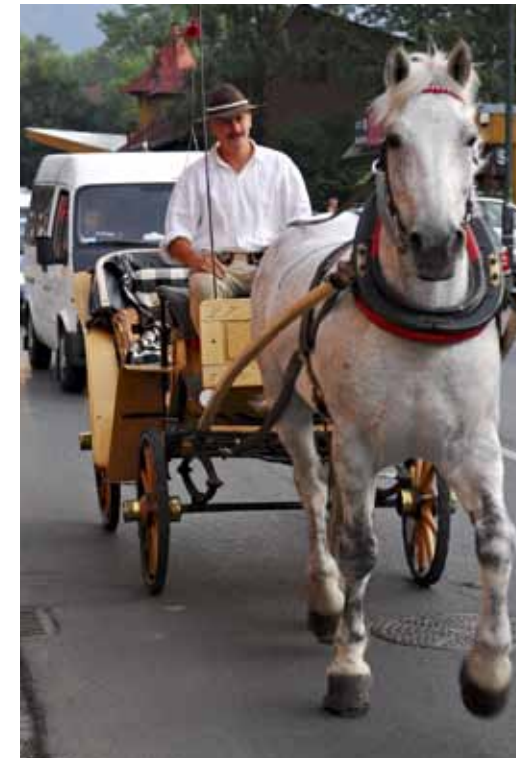

mutatja be. A Krakkótól kissé távolabb eső és ezáltal nem annyira népszerű, de élményben semmiképpen sem alulmaradó bochniai sóbánya látogatása is erősen javallott, elsősorban turisztikailag, de akár orvosilag is, ezek a bányák ugyanis elsőrendű helyszínek asztma és egyéb tüdőproblémák kezelésére. Egy-egy jó szippantásért – és itt most kizárólag levegőről beszélünk – nem feltétlenül kell a mélybe alászállni, a megfelelő hegy is megteszi. Nevezzük ezt a hegyet Tátrának. Közvetlenül a magas csúcsok alatt, a Magas-Tátra lábánál találjuk Zakopanét, amit előszeretettel neveznek Lengyelország téli fővárosának. Bár nem ez a Lengyel-Tátra legnagyobb sícentruma, az a tény, hogy a várost átlagosan annak lakosságával megegyező számú turista keresi fel naponta, jogosan emeli a helyet a fentebb említett rangra. De Zakopane és a Tátra ezen része nem kizárólag téli látogatásokra van berendezkedve, több száz kilométernyi turistaútvonalon koptathatjuk a bakancsunkat. A városból siklóval és drótkötélpályás felvonókkal is feljuthatunk a csúcsokra. A környék lakói a lengyel nyelv sajátos dialektusát beszélő górálok (magyar kiejtés szerint gurálok), akik nagy hagyományörző hírében állnak. És valóban: népviseletüket, szokásaikat, ételeiket nem kizárólag a turisták szórakoztatására veszik elő a múlt egyik fiókjából, ez a kultúra még él, hozzátartozik a mindennapjaikhoz, szerves és elválaszthatatlan része a déllengyel régióknak. Közelve a városhoz feltűnt az itteni faházak egyedi

jellege: csúcsos alpesi tetők, díszes faragások. A zakopanei építészeti stílus egyedülálló jelenség. Megálmodója egy Stanisław Witkiewicz nevű úr volt, aki színpadi díszleteket tervezett és készített. Zakopanéban járva volt egy másik név is, amellyel akarva-akaratlan is többször találkoztam utcánvtábla vagy szobor formájában, ez pedig Tytus Chałubinski. A varsói orvos és természettudós épp csak egy kis nyaralásra látogatott a Lengyel-Tátrába, valamikor a 19. század közepe táján. Beleszeretett a tájba, a jó levegőbe, és az ő lelkesedésének köszönhető, hogy Zakopane és a Lengyel-Tátra ma ott tart, ahol tart. Alapított itt szanatóriumot, megalakította a Lengyel-Tátra-szövetséget, és felejthetetlen érdemeket szerzett Zakopane hírnevének terjesztésében. Sírja ugyanúgy, mint Witkiewiczé a városi temetőben található, amely önmagában is megér egy látogatást. Zakopanéban minden év nyárutóján megrendezik a nemzetközi hegyvidéki folklórfesztivált – 2009-ben már 41. születésnapját ünnepelte a rendezvény. Ide aztán a világ minden tájáról jönnek a hegyi népek: kicsiny hazánk Mátrája arra pont elég, hogy egy salgótarjáni eredetű táncművészeti egyesület is delegálja magát a fesztivál keretében megrendezett néptáncversenyre. Táncosaink tudása és előadásmódja pedig olyannyira elég, hogy bezsebelték a verseny fődíját jelentő aranyfokost. Olyan lelkesedéssel ropták, hogy pillanatok alatt parázs hangulatot teremtettek a fesztiválsátorban. Mindenkit lehengereltek, így ha mégsem övék lett volna a

Képek szemben: Tue dionsed ercin et aut adit do exer sisim atis nim
Fent: Tue dionsed ercin et aut adit do exer sisim atis nim init luptate
Képek lent: Tue dionsed ercin et aut adit do exer sisim atis nim

Fent és szemben: Tue dionsed ercin et aut adit do exer sísim atis

Lent: Tue dionsed ercin et aut adit do exer sísim atis nim inít luptate

trófea, a zsűri mindenképpen hosszú magyarázkodásra szorult volna. Akinek a mélyben klausztrófiája, a magasban pedig tériszonya van, de mégis valami kalandra vágyik, ne adja fel a reményt, van még lehetőség – feltéve, hogy nem tengeribeteg. Már az előzetes információk alapján

is érdekes programnak tűnt a tutajozás a Dunajec folyón, amely tavasztól őszig folyamatosan elérhető. Megérkezésünkkor Sromowce-Kątyba ragyogó idő volt, a partról folyamatosan indultak a tutajok, egy kirajzásra hasonlított az egész. A dunajeci tutajokat, amelyek egymáshoz kötözött nagyon keskeny ladikokból állnak össze, két górál evezős hajtja, kettejük közül a főnök mindig egy tapasztalt veterán. Munkaruhájuk egyben a népviseletük is: a díszesen hímezett kék posztómellény és a kis kagylókkal szegett fekete fejfedő márkavédjegynek is tekinthető. A „fedélzetre” lépve vízi alkalmatosságunk első evezőse azonnal kiosztja a feladatokat: az első sorban ülők merik ki a vizet, a második sor énekel, a harmadik sorban ülők pedig tolják a hajót, ha megrekedünk. A hol keskeny, hol széles, hol komótosan hömpölygő, hol pedig szertelenül bukdácsoló folyó a Magas-Tátrában ered, majd 247 kilométerrel később a Visztula folyóval egyesülve folytatja útját a Balti-tenger felé. Útja során 18 kilométert a

szlovák határon kanyarogva tesz meg. Ez a kanyargás ad lehetőséget arra, hogy a tutajosok olyan találós kérdéseket tegyenek fel, hogy vajon egy-egy hegycsúcs mellett éppen jobbról vagy balról haladunk-e majd el. Többször be is dőlünk – szerencsére nem a vízbe, csak a csalóka látszatnak. Az út leglátványosabb része azonban kétségtelenül a dunajeci áttérés, ahol a folyó kanyonszerűen szeli keresztül a Pieniny-hegységet. A tutajüzletbe azonban ne is próbáljunk beszállni: ez a szakmai közösség igen zárt, az evezőbot kezelésére, a folyó titkainak és hajózható szakaszainak megismerésére, valamint a tutajok evezési jogára kizárólag apáról fiúra szállva lehet szert tenni. Röpké időre azért bárkinek van lehetősége pieninyi tutajossá válni: egy óvatlan pillanatban máris egyik útitársunkon volt a mellény, fején a kalap és kezében az evezőbot. Egy erősebb sodrású szakasznál azonban gyorsan meggyőztük tutajunk kapitányát, hogy mindannyiunk biztonsága érdekében vegye vissza tisztét. Így végül épségben értünk révbe Krościenkónál. Ennyi látnivaló után viszonylag magabiztosan kijelenthetjük, hogy Małopolska egy igazi négy évszakai, többgenerációs ország az országban, látni- és élveznivalók tárháza, átélni és megosztani való emlékek gyűjteménye, kikapcsolódást és szórakozást is biztosító úti cél, akár hosszú hétvégézésre, akár hosszabb pihenésre indulunk. És akkor még nem is beszéltünk Lengyelország többi részéről...

PORT.hu
mozi tv színház
bemutatja:

CHICK COREA **STANLEY CLARKE** **LENNY WHITE**

POWER OF THREE

Budapest Kongresszusi Központ

**november 07.
20:00**

Jegyek kaphatók a Ticketpro országos hálózatában, a jegymester.hu webáruházban, a Broadway jegyirodáiban a Ticketportal országos hálózatában

ticketportal

www.danubiusmusic.com